

INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
– PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

NR
59

RYNEK MLEKA

stan i perspektywy

P Ó Ł R O C Z N I K

CZASOPISMO UKAZUJE SIĘ OD 1991 ROKU

ISSN 1231-2673

**ANALIZY
RYNKOWE**

Redakcja naukowa
Piotr Szajner

PAŹDZIERNIK 2020

KOMITET REDAKCYJNY:

Marian Podstawka
Stanisław Kowalczyk
Aldona Skarzyńska
Iwona Szczepaniak
Piotr Szajner

RECENZENT:

Łukasz Ambroziak

REDAKCJA NAUKOWA RYNKU MLEKA:

Piotr Szajner

Oceny i komentarze prezentowane w Analizach Rynkowych są opracowywane na podstawie najlepszych i sprawdzonych źródeł informacji, i są wyrazem wiedzy oraz poglądów autorów.
Nie mogą więc być podstawą roszczeń podmiotów za skutki podejmowanych decyzji,
które każdy podejmuje na własne ryzyko i koszt.

Wykorzystując informacje zawarte w publikacji prosimy o podanie źródła.

Czasopismo przygotowano w Zakładzie Rynków Rolnych i Metod Ilościowych IERiGŻ-PIB
ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa
Kierownik Zakładu – Piotr Szajner

PROJEKT OKŁADKI: Leszek Ślipki
SKŁAD: Barbara Walkiewicz
DRUK: Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB
Ark. wyd. 4,49

Spis treści

Reasumpcja	3
Summary	5
I. Produkcja mleka	7
<i>dr inż. Piotr Szajner</i>	
<i>Institut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB</i>	
II. Przetwórstwo mleka	13
<i>dr inż. Piotr Szajner</i>	
<i>Institut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB</i>	
III. Spożycie mleka i jego przetworów	17
<i>dr inż. Piotr Szajner</i>	
<i>Institut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB</i>	
IV. Handel zagraniczny mlekiem i jego przetworami	22
<i>dr inż. Piotr Szajner</i>	
<i>Institut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB</i>	
V. Ceny	30
<i>dr inż. Piotr Szajner</i>	
<i>Institut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB</i>	
Aneks	38

W 2020 r. krajowa branża mleczarska charakteryzowała się relatywnie wysoką dynamiką rozwoju, pomimo recesji w gospodarce światowej, unijnej i krajowej, której głównym powodem była pandemia wywołana przez COVID-19. W okresie wiosennym w Polsce wystąpiła susza, która stwarzała ryzyko małej produkcji i niskiej jakości pasz. W okresie letnim sytuacja agrometeorologiczna uległa znaczącej poprawie i produkcja pasz była duża. W czerwcu 2020 r., w porównaniu z analogicznym okresem 2019 r., pogłowie krów ogółem zwiększyło się o 1,1% do 2487 tys. szt., a krów mlecznych tylko o 0,2% do 2225 tys. szt. Postępująca koncentracja i modernizacja produkcji mleka w średnich i dużych gospodarstwach rolnych skutkowałą wzrostem przeciętnej wydajności krów mlecznych o 1,4% do 6440 l/szt. Na tej podstawie ocenia się, że w 2020 r. produkcja mleka krowiego może zwiększyć się o 1,8% do 14,4 mld l (14,8 mln t).

Rozdysponowanie produkcji mleka surowego w Polsce w coraz większym stopniu odbywa się poprzez kanały rynkowe, gdyż rośnie skup przez przemysł mleczarski, a spada sprzedaż bezpośred-

nia. W 2020 r. dostawy surowca do przemysłu mleczarskiego mogą wzrosnąć o 2,7% do 12,2 mld l i będą stanowiły 84,9% produkcji mleka. Duże dostawy surowca będą skutkowałą wzrostem produkcji większości artykułów mleczarskich. Zużycie mleka w gospodarstwach rolnych zmniejszy się do 1,9 mld l, gdyż wzrost zużycia na cele paszowe do 0,8 mld l nie zrekomensuje spadku samozaopatrzenia do 1,1 mld l.

W 2020 r. ceny skupu mleka w Polsce wykazywały charakterystyczne wahania sezonowe. W okresie styczeń-czerwiec ceny spadły z 1,37 do 1,31 zł/l. W trzecim kwartale br. ceny skupu wzrosły z 1,31 do 1,38 zł/l. We wrześniu 2020 r. średnia cena była o 3,7% wyższa niż przed miesiącem i o 5,3% wyższa niż we wrześniu 2019 r. W okresie trzech kwartałów 2020 r. średnia cena skupu wyniosła 1,34 zł/l i była o 0,3% niższa niż przed rokiem.

W pierwszym półroczu 2020 r. dodatnie saldo wymiany handlowej wyrażone w ekwiwalencie mleka surowego wyniosło 1,4 mln t i było na takim samym pozio-

mie, jak w analogicznym okresie 2019 r. W ujęciu wartościowym saldo zwiększyło się o 4,6% do 676 mln EUR, a zdecydowały o tym niższe ceny transakcyjne. Eksport w ekwiwalencie mleka surowego stanowił ok. 35% dostaw surowca do przemysłu mleczarskiego, a wartościowo ok. 28% przychodów ze sprzedaży. W drugim półroczu prawdopodobnie utrzyma się wysoka dynamika obrotów handlowych. Szacuje się, że w 2020 r. wolumen eksportu zwiększy się o 7,4%, a importu o 10,5%. W rezultacie dodatnie saldo wymiany handlowej w ekwiwalencie surowca zwiększy się o 5,2% do 2,9 mln t. W ujęciu wartościowym eksport zwiększy się o 2,0%, a przywóz spadnie o 4,3%. Nadwyżka eksportu nad importem wyniesie 1306 mln EUR i będzie o 7,6% większa niż w 2019 r.

W okresie styczeń-wrzesień 2020 r., w porównaniu z analogicznym okresem 2019 r., ceny detaliczne artykułów mleczarskich wzrosły o 3,8%, a masła spadły o 4,1%. Dynamika cen detalicznych towarów i usług konsumpcyjnych wyniosła 3,6%, a cen żywności i napojów bezalkoholowych 5,8%. Wzrost cen artykułów mleczarskich był nieznacznie wyższy

Tabela 1

Bilans mleka (w tys. t)¹

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020 ^{a)}	2021 ^{b)}
Produkcja ogółem	13262	13271	13790	14215	14518	14785	14880
w tym mleka krowiego	13236	13244	13721	14170	14503	14770	14865
Import ^{c)}	1630	1825	1820	1910	1900	2100	2200
Razem do dyspozycji	14892	15096	15610	16125	16418	16885	17080
Eksport ^{c)}	4035	3880	4210	4650	4610	4950	5100
Na pasze	566	515	565	630	720	790	740
Na spożycie	10291	10701	10835	10845	11088	11145	11240
Razem rozchody	14892	15096	15610	16125	16418	16885	17080
Samowystarczalność^{d)} (%)	122,2	118,3	121,0	123,9	123,0	123,9	124,2

¹ Liczby względne (wskaźniki, odsetki) w całym raporcie obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością, niż podano w publikacji. Ze względu na zaokrąglenia danych w niektórych przypadkach sumy składników mogą się różnić od podanych wielkości ogółem.

^{a)} Szacunek IERiGŻ-PIB.

^{b)} Prognoza IERiGŻ-PIB.

^{c)} Wolumen eksportu i importu obliczono wykorzystując współczynniki zawartości suchej masy, zgodnie z rozdziałem V.

^{d)} Liczona jako relacja produkcji ogółem do zużycia wewnętrznego (spożycie plus zużycie paszowe).

Źródło: Obliczenia IERiGŻ-PIB na podstawie danych GUS i MF.

od stopy inflacji, ale istotnie niższy od wzrostu cen żywności ogółem, a także w relacji do mięsa i jego przetworów oraz ryb. Artykuły mleczarskie zdrożały jednak względem jaj, których ceny detaliczne wzrosły tylko o 0,4%. Masło potaniało względem tłuszczów roślinnych i pozostałych tłuszczów zwierzęcych.

Przewiduje się, że w 2020 r. zostanie zahamowana wzrostowa tendencja bilansowej konsumpcji mleka, a zdecydowanie o tym pandemia wywołana przez COVID-19, która skutkuje recesją w gospodarce narodowej, pogorszeniem sytuacji na rynku pracy, spadkiem dochodów konsumentów oraz restrykcjami w przemieszczaniu się ludności. W konsekwencji gospodarstwa domowe zmniejszą wydatki na żywność, w tym także na artykuły mleczarskie. Wprowadzenie w okresie wiosennym i jesiennym ograniczenia działalności gospodarczej w kanale HoReCa skutkuje spadkiem zapotrzebowania na produkty żywnościowe, w tym także na wyroby do wtórnego przetwórstwa i przygotowania posiłków. Uwzględniając aktualne uwarunkowania makroekonomiczne i rynkowe przewiduje się, że w 2020 r. bilansowa konsumpcja artykułów mleczar-

skich (bez masła) wyniesie 228 l/mieszkańca, a masła 4,9 kg/mieszkańca

W 2021 r. krajowy rynek mleka będzie pod wpływem recesji gospodarczej, która będzie konsekwencją drugiej fali pandemii COVID-19 w okresie zimowym 2020 r. W konsekwencji możliwy będzie spadek światowych cen trwałych produktów mlecznych. Gospodarstwa rolne i przemysł mleczarski w Polsce będą kontynuować procesy restrukturyzacji. W 2021 r. pogłowie krów ogółem spadnie o 1,5% do 2450 tys. szt., a krów mlecznych o 1,6% do 2190 tys. szt. Wydajność mleczna krów wzrośnie do 6540 l/szt. i zrekomensuje spadek pogłowia. W rezultacie produkcja mleka zwiększy się o 0,6% do 14,5 mld l (14,9 mln t). Dostawy surowca do przemysłu mleczarskiego zwiększą się o 2,6% do 12,5 mld l, a sprzedaż bezpośrednia spadnie do 0,2 mld l. Zużycie mleka w gospodarstwach rolnych także ulegnie zmniejszeniu. W handlu zagranicznym przewiduje się utrzymanie wzrostowych tendencji. Eksport zwiększy się do 5,1 mln t w ekwiwalencie mleka, a import do 2,2 mln t. W ujęciu wartościowym eksport zwiększy się do 2,5 mld EUR, a import do 1,1 mld EUR. Branża mleczarska pozostanie dużym eksporterem

netto. Duży eksport będzie koniecznością w warunkach rosnącej produkcji i skupu oraz mniejszej konsumpcji na rynku wewnętrznym. W 2021 r. bilansowa konsumpcja mleka i przetworów (bez masła) spadnie do 226 l/mieszkańca, a masła do 4,7 kg/mieszkańca. Głównym powodem tego będzie pogorszenie sytuacji na krajowym rynku pracy i spadek dochodów gospodarstw domowych. W 2021 r. ceny skupu mleka będą uzależnione przede wszystkim od koniunktury na rynkach międzynarodowych. Jeżeli recesja gospodarcza wywołana drugą falą pandemii COVID-19 nie będzie długotrwała, to można przypuszczać, że średnia cena skupu utrzyma się na poziomie 1,35 zł/l. Czynnikiem determinującym relatywnie wysokie ceny są relatywnie wysokie ceny żywności na międzynarodowych giełdach towarowych. Jeżeli jednak recesja gospodarcza będzie bardzo głęboka i długotrwała, to możliwe jest wystąpienie trudności z eksportem. Na unijnym i krajowym rynku może wystąpić nadwyżka podaży, spadek cen oraz konieczność uruchomienia działań interwencyjnych (np. zakupów mleka w proszku, dopłat do prywatnego przechowywania produktów mlecznych). W takich uwarunkowaniach rynkowych możliwy jest spadek cen do 1,30-1,33 zł/l.

SUMMARY

In 2020, the domestic dairy industry was characterised by a relatively high growth rate, despite a recession in the global, EU and national economy resulting mainly from the pandemic caused by COVID-19. In spring, Poland was affected by drought which created a risk of the low production and low quality of feedstuffs. In summer, the agrometeorological situation improved markedly and the production of feedstuffs was high. In June 2020, when compared to the same period of 2019, the total population of cows increased by 1.1% to 2,487 thousand head and of dairy cows only by 0.2%, to 2,225 thousand head. The progressive concentration and modernisation of the production of milk on medium-sized and large farms resulted in an increase in the average milk yield of dairy cows by 1.4% to 6,440 litres/cow. On this basis, it is estimated that in 2020 the production of cow's milk may increase by 1.8% to 14.4 billion litres (14.8 million tonnes).

The distribution of the production of raw milk in Poland is increasingly taking place by means of market channels, as

the purchase by the dairy industry is growing while direct sales are decreasing. In 2020, supplies of raw material to the dairy industry may increase by 2.7% to 12.2 billion litres and will account for 84.9% of the production of milk. Large supplies of raw material will result in the increased production of most dairy products. The consumption of milk on farms will decrease to 1.9 billion litres as an increase in the feed consumption to 0.8 billion litres will not compensate for a decrease in self-sufficiency to 1.1 billion litres.

In 2020, the buying-in prices of milk in Poland demonstrated the characteristic seasonal fluctuations. In the period of January-June, the prices fell from PLN 1.37 to 1.31/litre. In the third quarter of 2020, the buying-in prices rose from PLN 1.31 to 1.38/litre. In September 2020, the average price was by 3.7% higher than the month before and by 5.3% higher than in September 2019. In the three quarters of 2020, the average buying-in price amounted to PLN 1.34/litre and was by 0.3% lower than the year before.

In the first half of 2020, the positive trade balance, expressed in raw milk equivalent, amounted to 1.4 million tonnes and was at the same level as in the same period of 2019. In value terms, the balance increased by 4.6% to EUR 676 million and this had been determined by the lower transaction prices. The export in raw milk equivalent accounted for about 35% of supplies of raw material to the dairy industry and in value terms – for about 28% of sales revenues. In the second half of the year, the high dynamics of trade will probably continue. It is estimated that in 2020 the export volume will increase by 7.4% and the import volume – by 10.5%. As a result, the positive trade balance in raw material equivalent will increase by 5.2% to 2.9 million tonnes. In value terms, the export will increase by 2.0% and the import will decrease by 4.3%. The surplus of export over import will stand at EUR 1,306 million and will be by 7.6% higher than in 2019.

In the period of January-September 2020, when compared to the same period of 2019, the retail prices of dairy products

Table 1

Milk balance (in thousand tonnes)¹

Specification	2015	2016	2017	2018	2019	2020 ^{a)}	2021 ^{b)}
Total production	13,262	13,271	13,790	14,215	14,518	14,785	14,880
including cow's milk	13,236	13,244	13,721	14,170	14,503	14,770	14,865
Import ^{c)}	1,630	1,825	1,820	1,910	1,900	2,100	2,200
Available in total	14,892	15,096	15,610	16,125	16,418	16,885	17,080
Export ^{c)}	4,035	3,880	4,210	4,650	4,610	4,950	5,100
For feed	566	515	565	630	720	790	740
For consumption	10,291	10,701	10,835	10,845	11,088	11,145	11,240
Expenses in total	14,892	15,096	15,610	16,125	16,418	16,885	17,080
Self-sufficiency^{d)} (%)	122.2	118.3	121.0	123.9	123.0	123.9	124.2

¹ Relative numbers (indices, percentages) in the entire report have been usually calculated based on absolute data expressed with the greater accuracy than provided in the publication. Due to the rounding of data, in some cases sums of components may differ from provided total values.

^{a)} Estimate by IAFE-NRI

^{b)} Forecast by IAFE-NRI

^{c)} Export and import volumes have been calculated using the dry matter coefficient, in accordance with Chapter V

^{d)} Calculated as the production/internal consumption ratio (consumption plus feed consumption).

Source: Calculations of the IAFE-NRI based on the Central Statistical Office and Ministry of Finance data.

rose by 3.8% and the prices of butter fell by 4.1%. The growth rate of the retail prices of consumer goods and services amounted to 3.6% and of the prices of food and soft drinks – 5.8%. The rise in the prices of dairy products was slightly higher than the inflation rate but significantly lower than the rise in the prices of food in total, and also in relation to meat, meat products and fish. However, dairy products went up in price in relation to eggs whose retail prices rose by 0.4% only. Butter went down in price in relation to vegetable fats and other animal fats.

It is expected that in 2020 the upward trend in the consumption of milk is going to be inhibited and this will be determined by the pandemic caused by COVID-19 which results in a recession in the national economy, deterioration of the situation in the labour market, reduced income of consumers and restricted movement of the population. As a consequence, households will cut down their expenses for food, including also dairy products. The restriction of the economic activity in the HoReCa channel, as introduced in spring and autumn, results in the reduced demand for food products, including also products for secondary processing and preparation of meals. Taking into account the current macroeconomic and

market conditions, it is anticipated that in 2020 the consumption of dairy products (excluding butter) will be 228 litres *per capita* and of butter 4.9 kg *per capita*.

In 2021, the domestic milk market will be under the influence of the economic recession which will be a consequence of a second wave of the COVID-19 pandemic in the winter of 2020. As a consequence, a fall in the global prices of shelf-stable dairy products may occur. Farms and the dairy industry in Poland will continue the processes of restructuring. In 2021, the population of cows in total will decrease by 1.5% to 2,450 thousand head and of dairy cows by 1.6% to 2,190 thousand head. The milk yield of cows will increase to 6,540 litres/head and will compensate for a decrease in the population of cows. As a result, the production of milk will increase by 0.6% to 14.5 billion litres (14.9 million tonnes). Supplies of raw material to the dairy industry will increase by 2.6% to 12.5 billion litres, and direct sales will decrease to 0.2 billion litres. The consumption of milk on farms will also decrease. In foreign trade, upward trends are expected to continue. The export will increase to 5.1 million tonnes in milk equivalent and the import to 2.2 million tonnes. In value terms, the export will increase to

EUR 2.5 billion and the import to EUR 1.1 billion. The dairy industry will remain a large net exporter. The large export will be a must in the conditions of the growing production and purchase and the lower consumption in the internal market. In 2021, the consumption of milk and dairy products (excluding butter) will decrease to 226 litres *per capita* and of butter to 4.7 kg *per capita*. The major reason will be the deterioration of the situation in the domestic labour market and reduced income of households. In 2021, the buying-in prices of milk will depend mainly on the economic situation in international markets. If the economic recession caused by a second wave of the COVID-19 pandemic does not last long, it can be presumed that the average buying-in price will remain at the level of PLN 1.35/litre. Relatively high prices are determined by the relatively high prices of food in international commodity exchanges. However, if the economic recession is very deep and long-lasting, problems with the export are possible. In the EU and domestic market, there can be a surplus of supply, fall in the prices and a need to launch intervention measures (e.g. purchases of milk powder, aid to private storage of dairy products). In such market conditions, a fall in the prices to PLN 1.3-1.33/litre is possible.

W serii Analizy Rynkowe w najbliższym czasie ukążą się:

1. Rynek ryb (31) • październik 2020,
2. Rynek mięsa (59) • listopad 2020,
3. Rynek rzepaku (58) • listopad 2020,
4. Rynek ziemniaka (47) • listopad 2020,
5. Rynek owoców i warzyw (57) • grudzień 2020,
6. Rynek ziemi rolniczej (22) • grudzień 2020,
7. Rynek cukru (48) • kwiecień 2021.

WARUNKI PRENUMERATY I SPRZEDAŻY

Zamówienia na prenumeratę i sprzedaż wersji papierowej i na e-wydania można składać bezpośrednio na stronie <http://ierigz.waw.pl/publikacje>.

Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: dw@ierigz.waw.pl lub kontaktując się telefonicznie – Barbara Walkiewicz, tel. 22 50 54 685 w godz. 8⁰⁰–16⁰⁰.

Prenumeratę i sprzedaż pojedynczych egzemplarzy prowadzi Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB, 00-002 Warszawa, ul. Świętokrzyska 20 (wejście od ul. Szkolnej 2/4), pokój nr 3.

Prenumerata roczna 1 egz. (2 numery) w 2020 r. wynosi 300 zł (w tym 8% VAT).

Zamówienia na prenumeratę wraz z dowodem wpłaty prosimy przesyłać na adres:

- Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy, Dział Wydawnictw, ul. Świętokrzyska 20
- e-mail: dw@ierigz.waw.pl

Przedpłaty na prenumeratę należy wpłacać na konto Instytutu:
PEKAO S.A. IV O/Warszawa nr 68 1240 1053 1111 0010 1493 6433
W tytule przelewu prosimy podać tytuł analizy i jej numer.

Druk i usługi poligraficzne dostosowane do Twoich potrzeb!

Wykorzystujemy nowoczesne systemy druku cyfrowego dające wierne odwzorowanie obrazu, pozwalające w krótkim czasie na druk czarno-białych i barwnych materiałów w najwyższej jakości.

W naszej ofercie znajdują Państwo **usługi drukarni** (wizytówki, ulotki, papiery firmowe, foldery, broszury, książki, gazetki reklamowe, plakaty, materiały szkoleniowe, nadruki na kopertach, widokówki, zaproszenia, identyfikatory, dyplomy, etykiety, naklejki) jak i cały wachlarz **usług intrologatorskich**.

Zaproponujemy indywidualną wycenę i dobór najlepszej techniki wydruku, aby otrzymany finalny produkt cechował się najlepszą jakością i atrakcyjną ceną.

Zapraszamy do korzystania z naszych usług

Dział Wydawnictw
ul. Szkolna 2/4

tel. (22) 50 54 520, (22) 50 54 430
fax (22) 50 54 636, e-mail: dw@ierigz.waw.pl

CENA 150 ZŁ

ISSN 1231-2673

Prenumerata (2 numery) w 2020 roku wynosi 300 zł (w tym 8% VAT). Zamówienia z podaniem tytułu i ilości egzemplarzy prosimy kierować do Działu Wydawnictw Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego, ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa. Tel.: (22) 505-46-85 e-mail: dw@ierigz.waw.pl <http://www.ierigz.waw.pl>